

продовольство, для найбільш уразливих верств населення України: малозабезпеченим та багатодітним сім'ям з дітьми, сиротам, молоді з обмеженими можливостями, матерям-одиначкам, людям похилого віку, медичним працівникам, людям з порушеннями слуху, мови та іншими вадами [5].

Вважаємо, що у вищих навчальних закладах, в яких проводиться підготовка спеціалістів у галузі туризму, необхідно формувати підприємницьку компетентність зі знанням і розумінням необхідності несення соціальної відповідальності туристичного бізнесу у цілому, і ресторанного зокрема. Також необхідно з'ясувати ставлення вітчизняних підприємців, які працюють у ресторанному бізнесі, до елементів соціальної відповідальності та проаналізувати їхню безпосередню участь у заходах підтримки їжею, харчуванням нужденних не лише під час воєнних дій на території України, але і у мирний час.

Список використаних джерел

1. The Enterprise of the Future: IBM Global CEO Study. URL: <https://robertoigarza.files.wordpress.com/2008/09/rep-the-enterprise-of-the-future-telecom-industry-ibm-2009.pdf>
2. Діагностика стану і перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки): монографія / О. Ф. Новікова, М. Є. Дейч, О. В. Панькова та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Донецьк, 2013. 296 с. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/monografiyi/2013/2013_mono_Novikova_Deych_Pankova.pdf
3. Caroline Cox. 5 Ways Restaurants Can Support Their Local Communities. URL: <https://tripleseat.com/blog/5-ways-restaurants-can-support-their-local-communities/>
4. Kyle Cassaday. Why should restaurants donate leftover food? URL: <https://www.linkedin.com/pulse/why-should-restaurants-donate-leftover-food-kyle-cassaday>
5. Ukrainian Food Foundation. URL: <https://www.foodfoundation.com.ua>

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ У ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Н. А. Пустовіт

natali_eco@ua.fm

Н. В. Гудкова

ngudkova@gmail.com

кафедра методології освіти для сталого розвитку Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління, м. Київ

Цілі, пов'язані з освітою і формуванням нового ставлення до природи, займають провідні місця у національних документах. Важливу роль у цьому контексті відіграють установи природно-заповідного фонду, які здійснюють екологічну освітньо-виховну роботу з різними верствами населення на основі відповідного Положення [1]. Однією з популярних форм освітньо-виховної роботи установ ПЗФ є екскурсії, спрямовані переважно на надання громадянам природничої, екологічної інформації. Але інформація автоматично не призводить до зміни поведінки людей. Для цього необхідні спеціальні

методичні прийоми, які надає, зокрема, методика інтерпретації природної та культурної спадщини.

Перше визначення інтерпретації належить Фріману Тілдену, який вважав інтерпретацію освітньою діяльністю, «яка здійснюється з метою виявлення значення та взаємодій об'єктів інтерпретації через особистий досвід та ілюстративні засоби масової інформації, а не через подання лише фактичної інформації» [2]. Чимало інших визначень акцентують на тому, що найважливіше в інтерпретації – це «формування значущості». На думку Сема Х. Хема найкращим з них є тлумачення, запропоноване Національною Асоціацією Інтерпретаторів (США): «інтерпретація – це орієнтований на певну місію процес комунікації, який формує емоційні та інтелектуальні зв'язки між інтересами аудиторії і значущістю, що притаманна конкретному ресурсу». Інтерпретаційний підхід є інтерактивним і спрямованим на розвиток інтелектуального потенціалу та емоційного досвіду відвідувачів. Майстерність інтерпретатора полягає у створенні і підтриманні атмосфери емоційного сприйняття об'єкта інтерпретації відвідувачами, що допомагає зрозуміти цінність та унікальність об'єктів природної та культурної спадщини, необхідність їх збереження для майбутніх поколінь.

Починаючи із 2016 року, кафедра методології освіти для сталого розвитку Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління проводить курси підвищення кваліфікації для працівників природних парків, ботанічних садів, зоопарків і музеїв за темою «Організація екскурсійної діяльності в установах природно-заповідного фонду за методикою «Інтерпретація природи». За фінансової підтримки Служби лісу США 19 гідів-інтерпретаторів пройшли міжнародну сертифікацію Національної Асоціації Інтерпретаторів (National Association for Interpretation, NAI) та Європейської асоціації з інтерпретації (Interpret Europe, IE). Державні сертифікати про підвищення кваліфікації з інтерпретації природи отримали понад 300 працівників установ природно-заповідного фонду з 22-ох регіонів України. Для слухачів курсів розроблено вітчизняний посібник (Гудкова Н.В. та інш. Інтерпретація природної та культурної спадщини : Робочий зошит. Інтерпретаційна культурно-пізнавальна мандрівка «Синеvir. Горяни». Синеvir, 2021).

Протягом 5-ти днів слухачі курсів ознайомлюються з основами та інструментами ефективної інтерпретації: як не завантажувати відвідувачів шквалом фактичної інформації і яким чином захоплювати увагу туристів, залучати до провідної ідеї, поєднувати нові знання з попереднім персональним досвідом; перетворити нудні формальні екскурсії на цікаві, емоційно-наповнені інтерактивні програми, які сприятимуть тому, щоб, повертаючись додому, відвідувачі бажали продовжити свій досвід пізнання природної і культурної спадщини.

На курсах слухачі навчаються як професійно допомогти людям отримати радість і задоволення від набутого особистого досвіду ознайомлення з природною спадщиною. В ідеалі, кожне відвідування унікальних природних об'єктів повинно сприяти формуванню у відвідувачів глибокого розуміння їх

цінності та відчуття причетності, мотивувати їх на природозберігаючу поведінку.

Крім навичок роботи гідів-екскурсоводів, увага працівників природно-заповідного фонду направлена на облаштування екологічних стежок, контент та дизайн поліграфічної продукції.

У 2019 році було проведено он-лайн опитування, в якому взяли участь 64 слухачі курсів від 22 до 70 років.

Питання «**Де Ви навчалися проводити екскурсії?**» мали на меті з'ясувати підготовленість аудиторії. В результаті аналізу відповідей респондентів встановлено, що майже чверть (24,33%) учасників тренінгів взагалі жодним чином не навчалися проведенню екскурсій. Трохи менше – 22,97% респондентів опановували відповідні методики самотужки. Серед закладів, що надавали спеціальні освітні послуги щодо методики екскурсійної справи переважають установи ПЗФ – їх вказали 22,97% респондентів. Найменш ефективними в цьому контексті виявились заклади освіти (заклади вищої та позашкільної освіти) – про них згадали 9,46% учасників і навіть частка курсів виявляється вищою – 12,16%. Найменш ефективними у навчанні методики проведення екскурсій виявились установи, що опікуються культурною спадщиною – 1,35%.

За допомогою питання «**Чи є інтерпретація (проведення екскурсій) Вашою професійною діяльністю?**» опосередковано з'ясовували перспективи застосування інтерпретаційних методик у професійній діяльності учасників. Розподіл відповідей наведено у таблиці.

Так, це моя робота	Частково/опосередковано	Буде у майбутньому	Ні
45,95%	13,51%	6,76%	33,78%
Всього: 100%			

Таким чином, найбільшу частину аудиторії склали ті, чия професійна діяльність вже наразі пов'язана (чи буде пов'язана у майбутньому) з проведенням екскурсій. Їх загальна частка складає 66,22%. Проте частка тих, хто не пов'язує свою діяльність із проведенням екскурсій теж значна – 33,78%. Такий розподіл спонукає у подальшому ретельніше добирати учасників тренінгів, аби долучати до них більше зацікавлених осіб, які б використовували інтерпретаційні техніки у професійній діяльності.

Питання «**Що Ви очікували отримати від тренінгу?**» мало на меті з'ясувати потреби учасників у царині екскурсійної справи.

Відповіді респондентів можна об'єднати у чотири групи, представлені у таблиці:

Знання, досвід, методики, інструменти, технології	Емоції, враження	Контакти, знайомства, спілкування	Інше
81,15%	8,20%	9,83%	0,82% (натхнення)
Всього: 100%			

Привертає увагу потреба учасників у майстер-класах, практично спрямованих заняттях, з якими вони пов'язували підвищення професійного рівня.

Респонденти також відзначали потреби у навичках ораторського мистецтва, вміннях побудови туристичних маршрутів, очікували нових ідей.

Аналіз відповідей на питання **«Що отримали?»** дозволяє оцінити ефективність тренінгової програми та визначити перспективні напрями її вдосконалення. Відповіді розподілились так:

Інформація, досвід, навички та вміння, ідеї – 61,72%

Те, що й очікували; більше, ніж очікували – 16,41%

Спілкування, знайомства, контакти – 11,72%

Емоції, враження – 6,25%.

На питання: **«Чи використовуєте ви знання, набуті під час курсу?»** було одержано стопроцентний позитивний результат. За результатами опитування найбільш корисними для слухачів виявилися такі теми курсів: визначення та методологія інтерпретації природи, створення інтерпретаційних програм; особливості роботи з різними аудиторіями. Серед основних тематичних напрямів інтерпретаційної діяльності слухачами вказано: охорона природи (42%), освіта (22%), культурна спадщина (15%), зелений туризм (15%) та інші (5%).

Аналіз отриманих відповідей дозволяє зробити висновок про безсумнівну ефективність розробленої тренінгової програми. Учасники відзначали також «творчий розвиток», «натхнення» та інші здобутки. Висловлювання слухачів про враження від занять засвідчують: а) практичну спрямованість тренінгу; б) надихаючу, новаторську спрямованість, сприятливу для творчого розвитку слухачів; в) необхідність подальшого вдосконалення здобутих знань і навичок.

Результати опитування підтверджують доцільність спеціального навчання працівників установ ПЗФ методикам екскурсійної справи. Використання інтерпретаційного підходу збагачує процес екологічної освітньо-виховної роботи в установах ПЗФ, привертаючи увагу відвідувачів до проблем охорони природи, визначаючи цінності та виховуючи почуття гордості за національну спадщину, спонукаючи до активних природоохоронних дій.

Список використаних джерел

1. Положення про екологічну освітньо-виховну роботу установ природно-заповідного фонду. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1414-15>

2. Tilden, F. Interpreting our heritage, 3rd edition. The University of North Carolina Press, Chapel Hill, North Carolina, U.S.A., 1977. 12 p.